

ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως
τὴν 10 Δεκεμβρίου 1890

Τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἅπερ παρουσιάζει σήμερον ἡ ἀλληλογραφία, χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς συγκοινωνίας, ἀφ' ἑτέρου, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Ὡς ἐκ τούτου, πάντα τὰ πρὸς τὴν ἀλληλογραφίαν σχετιζόμενα, ἰδίᾳ δὲ τὰ πρὸς τὸ ἀπόρρητον αὐτῆς, εἶναι γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Πάντες ἔχομεν μακρὰν ἡμῶν ἢ συγγενεῖς ἢ φίλους ἢ ἀπλῶς γνωστοὺς, μεθ' ὧν εὐρισκόμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν ἰδεῶν. Πάντες ἔχομεν μίαν τινα ἀλληλογραφίαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκτεταμένην. Πάντας ἐπιμένως ἐνδιαφέρει ὁ εἰς τὰς ἀνταποκρίσεις ἡμῶν ὀφειλόμενος σεβασμὸς, καὶ πάντες ἔχομεν συμφέρον νὰ γνωρίζωμεν τὰ ἐξ αὐτοῦ πηγάζοντα δικαιώματα, ὡς καὶ τὰ ὄρια αὐτοῦ. Μήτοι πάντες δὲν ἐνδιαφερόμεθα π.χ. νὰ γνωρίζωμεν ἐὰν ὁ εἰς τὰς ἀνταποκρίσεις ὀφειλόμενος σεβασμὸς παύῃ ὅταν πρόκηται περὶ τοῦ πατρὸς ἢ περὶ τοῦ συζύγου, ἐὰν δηλ. ὁ πατὴρ ἢ ὁ σύζυγος ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσφραγίσωσι τὰς εἰς τὰ τέκνα ἢ τὰς συζύγους των ἀπευθυνομένας ἐπιστολάς, καὶ ἐὰν ἐπιμένως τὰ τέκνα καὶ αἱ σύζυγοι ὀφείλωσι νὰ ὑφίστανται τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου;

Τῆς πρακτικότητος τοῦ ζητήματος οὕτως ὑποδειχθείσης, ἐπιληφθῶμεν νῦν τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ.

Α'

Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, ἦτοι ἡ ὑποχρέωσις διὰ πάντας νὰ σεβῶνται τὰ ἐν ἐπιστολαῖς γεγραμμένα, φαίνεται ἡμῖν συνέπεια τοῦ ἀπαραβιάστου τῶν σκέψεων. Πάντες γνωρίζομεν ὅτι ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, γενικῶς ἀνεγνωρισμένη τὴν σήμερον, ἔχει ὡς φυσικὴν αὐτῆς συνέπειαν τὸ ἀπαραβιάστον τῆς κατοικίας, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται ἐξαιρέσις μόνον ὅταν πρόκηται περὶ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς ἀνακρίσεως ἐγκλημάτων. Ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐλευθερία τῶν σκέψεων τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σήμερον ἐπίσης γενικῶς ἀνεγνωρισμένη. Ἐὰν λοιπὸν ἡ κατοικία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπαραβιάστος, δὲν εἶναι φυσικὸν καὶ δίκαιον καὶ ἡ κατοικία τῶν σκέψεων αὐτοῦ, δηλαδή ἡ ἐπιστολή, νὰ εἶναι ἐπίσης ἀπαραβιάστος;

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ἐὰν αἱ σκέψεις ἡμῶν εἶναι ἀπαραβιάστοι, δύο πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι λόγοι:

1) Ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος διδάσκουσιν ἡμᾶς

νὰ σεβώμεθα τὸ ἀπόρρητον τῶν σκέψεων τῶν ἄλλων. Διὸ καὶ ἀνήθικον θεωροῦμεν τὸν θέλοντα νὰ παραβιάσῃ τὸ ἀπόρρητον τοῦτο. 2) Ἐκτὸς τοῦ πρώτου τούτου λόγου, αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐπιβάλλει ἡμῖν καταναγκαστικῶς τὸν σεβασμὸν τῶν σκέψεων τῶν ἄλλων. Καὶ πράγματι, ποία δύναμις εἶναι ἰκανὴ νὰ ἀποσπάσῃ ἀμέσως ἀφ' ἡμῶν ὅ,τι ἡμεῖς θέλομεν νὰ κρύψωμεν; Βεβαίως οὐδεμία. Ἀλλ' ἐκ τῶν δύο τούτων λόγων ὁ δεῦτερος ἐκλείπει, ὅταν τὰς σκέψεις μας ἐκθέσωμεν ἐν ἐσφραγισμένῃ ἐπιστολῇ. Ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἠδύνατο πρὸ ὀλίγου μεταχειριζόμενος τὴν βίαν νὰ μάθῃ τί διενοοῦμεθα, δύναται τώρα, μεταχειριζόμενος τὴν βίαν, νὰ ἀνοίξῃ τὴν ἐπιστολήν, ἐν ἣ ἐγράψαμεν τὰς σκέψεις μας καὶ νὰ λάβῃ γνώσιν αὐτῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει καὶ ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κάμῃ. Ὁ πρῶτος τῶν δύο προμνησθέντων λόγων ὑφίσταται πάντοτε. Ὅπως δὲ ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος μᾶς διδάσκουσι νὰ σεβώμεθα τὸ ἀπόρρητον τῶν σκέψεων ἐνὸς ἐκάστου, ὅταν αὐταὶ ἐν τῷ νῶ μόνον ὑπάρχουσιν, οὕτως ὀφείλομεν νὰ τὰς σεβώμεθα καὶ ὅταν αὐταὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐγράφησαν. Ἐπίσης δὲ ἀνήθικον θεωροῦμεν τὸν ἀποσφραγίζοντα ἐπιστολήν μὴ ἀπευθυνομένην εἰς αὐτὸν καὶ ἀναγινώσκοντα αὐτήν. Ἡ πράξις δὲ αὕτη, ὡς θὰ ἴδωμεν, δύναται νὰ ἔχῃ καὶ νομικὰς δι' αὐτὸν συνεπείας.

Ἐννοοῦμεν ὅμως εὐκόλως ἐκ τῶν προλεχθέντων, ὅτι ὁ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον στιγματισμὸς τῆς πράξεως ταύτης ἐξαρτάται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἠθῶν καὶ τῆς ἀνατροφῆς μιᾶς κοινωνίας. Ἰδοὺ διατὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν ἦτο ἥμισυ σεβαστόν. Τοῦτο ἀληθεῖς καὶ διὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν τὴν αὐτὴν δὲ σχεδὸν κατάστασιν τῶν πραγμάτων ἀνεύρισκε τις ἀκόμη κατὰ τὰς παρχαιονὰς τοῦ μεγαλειτέρου γεγονότος τῶν νεωτέρων χρόνων, τῆς Μεγάλης δηλονότι Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789. Γράφων ὁ Κικέρων πρὸς τὸν Ἀττικὸν λέγει: «Ὄφειλε τις νὰ ἀπέχῃ τοῦ νὰ κάμῃ λόγον περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν μὴ ὑπάρχοντος.» Δεκαπέντε αἰῶνας κατόπιν, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ΙΑ', ὅστις πρῶτος ἐκάνοντο τὴν λειτουργίαν τῶν ταχυδρομείων, ἀπῆτει

ὅπως οἱ ταχυδρόμοι βεβαιώσιν ὅτι «αἱ ἐπιστολαὶ ἐξητάσθησαν καὶ δὲν περιεῖχον οὐδὲν τὸ ἐπιβλαβὲς διὰ τὸν βασιλέα».

Τοῖς πᾶσι δὲ τυγχάνει γνωστὸς ὁ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ' εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ φθάσας *Mélas Thélamios* (Cabinet noir), ἐν ᾧ 6 ἢ 7 ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι, ἀνωτέρω ὑπέκοντες διαταγῇ καὶ διαφόρων τεχνασμάτων χρώμενοι, ἀπεσφράγιζον τὰς ἐπιστολάς, τὰς ἀντέγραφον καὶ ἀκολούθως πάλιν τὰς ἐσφράγιζον, φροντίζοντες νὰ ἀποκαταστήσωσι τὴν προτέραν αὐτῶν σφραγίδα. Ἰδοὺ πῶς ἡ κυρία du Hausset ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς γνωρίζει ἡμῖν τὴν διοργάνωσιν καὶ τὴν ὄντως περιεργον λειτουργίαν τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου καὶ μυστικοῦ γραφείου τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων, τοῦ λίαν δικαίως ἀποκαλεσθέντος Cabinet Noir: «Ἐξ ἢ ἐπτὰ ὑπάλληλοι τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων ἐξέλεγον τὰς ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ἦσαν διατεταγμένοι νὰ ἀποσφράγίσωσι, καὶ ἀπετύπων τὴν σφραγίδα λαμβάνοντες διαφόρους πρὸς τοῦτο προφυλάξεις· ἤνοιγον τὴν ἐπιστολήν, ἀντέγραφον τὸ περιεχόμενόν της, καὶ κατόπιν τὴν ἐσφράγιζον μετὰ τὸ ληφθὲν ἀποτύπωμα. Ὁ τὰ τῶν ταχυδρομείων ἐπιτετραμμένος ἔφερε τὰ ἀντίγραφα εἰς τὸν βασιλέα τὴν Κυριακὴν... » Ἰδοὺ πῶς ἐσέβοντο ἄλλοτε τὰ μυστικὰ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν φίλων, καὶ ὁποῖος σεβασμὸς ἐπεφυλάττετο εἰς τὰς ἀνταποκρίσεις ἐνὸς ἐκάστου.

Διὰ ποῦτην φορὰν τὸ ἀπαρχθίστον τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν ἐπισήμως ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1790, θεσπισάσης ἐν τῇ διατάξει τῆς 10 Αὐγούστου τοῦ ἔτους ἐκείνου ὅτι «Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν δύναται ὑπ' οὐδενὸς καὶ δι' οὐδένου λόγον νὰ παραβιασθῆ». Ἐτέρα διάταξις τῆς 26—29 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπέβαλλε τὴν ἔνορκον ὑπόσχεσιν τοῦ σεβασθῆναι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἰς πάντας τοὺς ταχυδρομικοὺς ὑπαλλήλους. Καὶ τρίτη διάταξις τῆς 10 Ἰουλίου 1791 ἀνέθετεν εἰς τὰ διοικητικὰ σώματα τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἐκτελέσεως καὶ τηρήσεως τῆς διατάξεως τῆς 10 Αὐγούστου 1790, τῆς τὸ πρῶτον θεσπισάσης τὸ ἀπαρχθίστον τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ ἀπαρχθίστου τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν εὐρίσκειται ἀναγεγραμμένη σήμερον ἐν τῷ Συντάγματι τοῦ Βελγίου (ἄρθρον 22), ἐν τῇ Προκρούξει, ἣν ἔκαμε κατὰ τὸ 1867 ὁ τῆς Αὐστρίας νομοθέτης ἐπὶ τῶν γενικῶν δικαιομάτων τῶν πολιτῶν, καὶ ἐν τῷ Συντάγματι τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1864 (ἄρθρον 20). Ἐν Γερμανίᾳ ἡ αὕτη ἀρχὴ εὐρίσκειται ἀναγεγραμμένη ἐν ταῖς διατάξεσι τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομείων.

Πράγματι περιεργον, ἐκ πρώτης τοῦλάχιστον

ὄψεως, ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εὐρίσκειται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν κατὰ καιροῦ ὑπουργῶν, οἵτινες δύνανται νὰ διατάξωσιν οὐ μόνον τὴν ἀποσφράγισιν μιᾶς ὀρισμένης ἐπιστολῆς, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἀπευθύνονται πρὸς τινα. Ἡ διάταξις αὕτη φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἥκιστα φιλελεύθερος καὶ τὰ μάλα εὐνοϊκὴ εἰς ἀσυχρονομίας. Τοῦτο δὲ βεβαίως φαίνεται πῶς ἀσυμβίβαστον μετὰ τὴν φήμην τοῦ φιλελευθέρου τῶν Ἀγγλῶν. Δὲν θὰ ἐκπλήξη ὅμως πολὺ τοὺς γνωρίζοντας τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς ἀγγλικῆς νομοθεσίας καὶ τῶν ἀγγλικῶν ἠθῶν. Πολλοὶ τοιαῦτα νομικὰ διατάξεις, δρακόντιοι ἔστιν ὅτε, ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐρίσκειται οὕτω ἐν ἐνδεχομένη ἀνάγκῃ, ὀπλισμένη μέχρις ὀδόντων. Δὲν πᾶσι ὅμως νὰ λησμονήσωμεν ὅτι τὰ ἀναγνωρίζόμενα αὐτῇ ἑκτακτὰ δικαιώματα δὲν ἐξασκούνται πάντοτε ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ δομύτῃ, ὅτι πολλάκις ἐπὶ ολοκλήρους δεκάδας ἐτῶν ὑπνώτουςι, καὶ ὅτι ἡ ἐξάσκησις αὐτῶν περιορίζεται ἀδυσωπῆτως ὑπὸ τῶν λίαν ἀπαιτητικῶν, πλὴν μεμορφωμένων ἠθῶν καὶ τῆς πανισχύρου δημοσίας γνώμης. Πρόσφατον δὲ πολιτικὸν ἔμα καὶ κοινωνικὸν ἐπεισόδιον ἢ ἀποχώρησις τοῦ Πάρονελλμαρτυρεῖ περὶ τῆς μεγάλης ταύτης ἰσχύος τῆς δημοσίας γνώμης ἐν Ἀγγλίᾳ. Οὕτω π. χ. τὸ εἰρημένον δικαίωμα δύναται νὰ ἐξασκηθῆ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροῦ ὑπουργῶν εἰς τὰς ποινικὰς ἀνακρίσεις καὶ ὅταν ἡ ἀποσφράγισις μιᾶς ἐπιστολῆς ἢ μιᾶς σειρᾶς ἐπιστολῶν δύναται νὰ διευκολύνη τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀναζητούμενων ἐνόχων. Σπανιώτατα ὅμως, διὰ νὰ μὴ εἶπω ποτέ, θὰ ἴδῃ τις τὸ κατ' ἀρχὴν ἀπεριόριστον τοῦτο δικαίωμα τῶν Ἀγγλῶν ὑπουργῶν ἐξασκούμενον ἀπὸ ἰδιοτροπίαν ἢ πρὸς ἰδιοτελεῆ σκοπὸν.

Β'

Εἶδαμεν μέχρι τοῦδε ποῖα εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ εἰς τὰς ἀνταποκρίσεις ὀφειλομένου σεβασμοῦ, καὶ ποῖα αἱ νομοθεσίαι αἱ καθιερόσασαι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν.

Ὁρεῖλομεν τώρα νὰ ἐξετάσωμεν 1ον) εἰς τί συνίσταται ἀκριβῶς ὁ σεβασμὸς οὗτος, καὶ ποῖα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐπιβαρύνει ἢ ὑποχρεώνει νὰ σεβασθῶσι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν.

2ον) Ποῖον τὸ κύρος τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, ποῖα δηλ. δύνανται νὰ ὦσιν αἱ συνέπειαι τῆς ἀθετήσεως αὐτῆς.

Ἔνωσεται ὅτι ὅσα θὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν ἐφαρμόζονται ἐξ ἴσου καὶ εἰς τὸ ἀπόρρητον τῶν τηλεγραφημάτων. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὑπάρχει μικρὰ τις διαφορὰ: Ὅτι δηλ. τῶν τηλεγραφημάτων λαμβάνουσι γινώσιν τρίτοι, οἵτινες εἶναι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ τηλεγραφείου. Αἱ κυβερνήσεις ὅμως καὶ αἱ νομοθεσίαι φροντί-

Ζουσι νὰ ἐξαλειφῶσιν ὅσον ἔνεστι τὴν ἐντεῦθεν πηγάζοντα κίνδυνον, ἀπαιτοῦσαι παρ' αὐτῶν ρητὴν ὑπόσχεσιν, πολλάκις ἔνορκον, ἔτι δὲν θὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς οὐδένα τὸ περιεχόμενον τῶν τηλεγραφημάτων. Οὐχ ἤττον, μεθ' ἅλας τὰς προφυλάξεις ταύτας τὸ ἀπόρρητον δύναται νὰ παραβιασθῆ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ παραβιάσαντες αὐτὸ ἐκτίθενται εἰς βαρείας ποινάς. ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας δυσαρέστους δι' αὐτοὺς συνέπειας, τὰς ὁποίας θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἀπ' ἐναντίας, ἐννοεῖτε εὐκόλως ὅτι, ὅ,τι θὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν δὲν δύναται, ὡς εἰκός, νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὰ ταχυδρομικὰ δευτέρια (cartes postales), τὰ ὁποῖα στέλλονται ἀνοικτά.

Τῆς διπλῆς ταύτης παρατηρήσεως γενομένης, ἐπιληθθῶμεν τῆς ἐκθέσεως τῶν δύο ἡμῶν ζητημάτων.

1) Καὶ πρῶτον, ποῖα δύναται νὰ ὀσιν τὰ πρόσωπα τὰ ὀφείλοντα νὰ σεβασθῶσι τὸ ἀπόρρητον μιᾶς ἐπιστολῆς; Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην φαίνεται ἀπλουστάτη. Τοῦ περιεχομένου μιᾶς ἐπιστολῆς ὄντος κοινοῦ εἰς δύο τοῦλάχιστον πρόσωπα, τὸν γράφοντα καὶ ἐκεῖνον δι' ὃν ἐγράφη, πᾶς τρίτος, μὴ ἔχων μίαν τῶν δύο τούτων ἰδιοτήτων, ὀφείλει νὰ σεβασθῆ τὸ ἀπόρρητον τῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη, ἡ ἐπιβαρύνουσα πάντα τρίτον, διπλὴν ἔχει τὴν σημασίαν. 1) Πᾶς τρίτος στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἀποσφραγίσῃ καὶ κατὰ ἰσχυρότερον λόγον νὰ ἀναγνώσῃ ἐπιστολὴν εἰς ἄλλον ἀπειθυνομένην. 2) Ἐάν κατὰ τύχην ὁ τρίτος οὗτος ἔλαθε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου μιᾶς ἐπιστολῆς, ὑποχρεοῦται νὰ μὴ κοινοποιήσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦτο εἰς οὐδένα.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ νομίσωμεν ὅτι ἡ δευτέρα τῶν δύο τούτων ὑποχρεώσεων ἐπιβαρύνει μόνον τοὺς τρίτους. Ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ ὀφείλει ἐνίοτε νὰ μὴ κοινοποιήσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἐμπιστευτικὴ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ παραλήπτης τῆς ἐπιστολῆς δὲν δύναται νὰ κοινοποιήσῃ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς.

Ἐδῶ ὅμως ἐγείρεται τὸ ζήτημα: Πότε μίαν ἐπιστολὴν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐμπιστευτικὴ; Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου δὲν εἶναι τόσο εὐκόλος ὅσον φαίνεται. Ἡ δυσκολία δὲ προέχεται, διότι εἶνε ἀδύνατον νὰ τεθῆ γενικὸς κανὼν καὶ ὁρισμὸς ἐκ τῶν προτέρων τοῦ ἐμπιστευτικοῦ τῶν ἐπιστολῶν. Τὸ ἐμπιστευτικὸν τοῦτο εἶναι ὅλως σχετικὸν καὶ ἐξήρτηται ἐκ τῶν προσώπων καὶ τῶν περιστάσεων.

Ἀντὶ γενικῆς ἀρχῆς, τινὲς ἐπρότεινον ὑποθέσεις (presomptions), δυνάμει τῶν ὁποίων νὰ λύεται τὸ ζήτημα ἐάν μίαν ἐπιστολὴν εἶναι ἢ ὄχι ἐμπιστευτικὴ. Ὡς π. χ. νομολόγοι τινὲς σκέ-

πτοῦνται ὅτι πᾶσα ἀνταπόκρισις ἀνταλλασσομένη μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογενείας ὑποτίθεται ἔχουσα ἐμπιστευτικὴν χαρακτῆρα, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ἡ μεταξὺ ἐμπόρων ἀλληλογραφία ὑποτίθεται στερουμένη τοῦ χαρακτῆρος τούτου. Μικρὰ σκέψις ἀρκεῖ ὅπως κατ'ἴδη τις τὸ ἐπιπόλαιον ἅμα δὲ καὶ τὸ βεβιασμένον τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἧτις εἶναι σχεδὸν τὸ ἀντίθετον τῆς ἀληθείας. Καὶ πράγματι, μήτοι τὸ μυστικὸν καὶ τὸ ἐμπιστευτικὸν δὲν εἶναι ὁ κανὼν παρὰ τοῖς ἐμπόροις; Μία ἀκριτομηθία δύναται νὰ προξενήσῃ αὐτοῖς μεγάλας ζημίας ἢ νὰ καταστρέψῃ μίαν ἐπικερδῆ αὐτῶν πράξιν. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ ἔμπορος ὅστις θὰ συγκατατεθῆ ποτε νὰ λαμβάνῃ ὁ τυχὼν γνῶσιν τῆς ἀλληλογραφίας του; Ἀπ' ἐτέρου δέ, ἐάν ἐξετάσῃ τις τὰς μεταξὺ συγγενῶν ἀνταλλασσομένας ἐπιστολάς, πόσαι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐμπιστευτικαί, ἰδίως ἐάν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰς διαφόρους συγχαρητηρίους καὶ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι γράφονται διὰ νὰ γράφονται; Ἡ ἀναλογία λοιπὸν μεταξὺ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν ἐπιστολῶν εἶναι μᾶλλον ἀντίστροφος. Μακρὰν ὁμῶς ἡμῶν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι πᾶσα ἐμπιστευτικὴ ἐπιστολὴ εἶναι ἐμπιστευτικὴ, οὔτε ὅτι δὲν ὑπάρχοσι συγγενικαὶ τοιαῦται. Τὸ δὲ συμπέρασμα: ὅτι ἀπόλυτος καὶ γενικὸς κανὼν πρὸς διάκρισιν τῶν ἐμπιστευτικῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων εἶναι ἀδύνατον νὰ τεθῆ.

Τὸ ἀσφαλέστερον, νομίζομεν, εἶναι νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν πρὸ παντὸς τὴν πρόθεσιν (intention) τῶν προσώπων καὶ τὰς περιστάσεις, καὶ νὰ θεωρήσῃ ὡς ἐμπιστευτικὴν πᾶσαν ἐπιστολὴν περιέχουσαν σκέψεις, ὧν ἡ πρὸς τρίτους γνωστοποίησις δύναται νὰ παράσχῃ παρανόμως ἠθικὴν ἢ ὕλικὴν ζημίαν εἰς τὸν γράφοντα τὴν ἐπιστολὴν. Ἴδού ἐν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον μᾶς παρέχει πρόσφατον γεγονός εἰς πάντας γνωστόν. Εἷς ἐπιστήμων κάμνει μίαν σπουδαίαν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν γράφει εἰς ἕνα φίλον του. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι ἐμπιστευτικὴ, διότι ἐάν ὁ φίλος οὗτος γνωστοποιήσῃ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, τρίτος τις δύναται νὰ οικειοποιηθῆ τὴν ἐφεύρεσιν, νὰ τὴν ἐκμεταλλεῖται, καὶ νὰ προξενήσῃ οὕτω παράνομον ζημίαν εἰς τὸν ἐφευρέτην. Ἀπ' ἧς ὅμως ἡμέρας ὁ ἐφευρέτης τύχῃ διπλώματος μονοπωλίου καὶ δημοσιεύσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἀνακάλυψιν του, ἡ ἐπιστολὴ, ἡ τότε ἐμπιστευτικὴν χαρακτῆρα ἔχουσα, πᾶσι πλέον τοῦ νὰ εἶναι ἐμπιστευτικὴ, καὶ ἐπομένως ὁ παραλήπτης αὐτῆς δύναται νὰ τὴν γνωστοποιήσῃ ἀτιμωρητί, διότι ἡ γνωστοποίησις αὕτη δὲν δύναται πλέον νὰ βλάψῃ τὸν ἐφευρέτην.

Τὸ κοιτήριον τὸ ὁποῖον ἐπροτεῖναμεν, δύναται πῶς νὰ δυσκολεῖται τὴν λύσιν τοῦ ἀκολούθου ζητήματος: Μίαν ἐπιστολὴν ὑβριστικὴν δύναται νὰ

θεωρηθῆ ὡς ἐμπιστευτικὴ καὶ ἐπομένως ὡς ἐμποδίζουσα τὸν παραλήπτην ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν γνωστοποιήσῃ; Ἀναμφιβόλως, ὅταν τοιαύτη τις ἐπιστολὴ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς καὶ λάβῃ αὐτὴ γνώσιν αὐτῆς, δύναται ἐκ τούτου νὰ προκύψῃ ζημίαι διὰ τὸν γράψαντα, ὅστις δύναται νὰ καταδικασθῆ καὶ εἰς ἀποζημιώσεις, καὶ εἰς πρόστιμον καὶ δὴ καὶ εἰς φυλάκισιν. Σημειώσατε ὅμως ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ζημίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος προεκάλεσεν, ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖ τὸ συστατικὸν στοιχεῖον μιᾶς παρανόμου πράξεως, ἐνὸς πλημμελήματος, καὶ ἐπομένως ἡ ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς γνωστοποίησις αὐτῆς καθίσταται ἀναγκαῖα, ὅπως δικαιολογηθῆ καὶ βασισθῆ ἡ πρὸς τὴν τιμωρίαν καὶ ἀποζημιώσεις κινήσεισα ἀγωγή. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου λόγου, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐμπιστευτικὴ ἐπιστολὴ περιέχουσα ὕβρεις διὰ τὸν παραλήπτην.

Ἀπηντήσαμεν οὕτως εἰς τὸ πρῶτον τῶν δύο προταθέντων ζητημάτων: Τίς ὑποχρεοῦται νὰ σεβασθῆ τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. — Εἶδαμεν ὅτι κατ' ἀρχὴν μὲν πᾶς τοίτος, εἰς μερικὰς δὲ περιστάσεις καὶ αὐτὸς ὁ παραλήπτης.

2) Ἐλθωμεν τώρα εἰς τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον βεβαίως καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης καθ' ἑαυτοὺς θέσαν. Καὶ πράγματι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Πρέπει καὶ νὰ γνωρίζωμεν ποῖαι δύναται νὰ εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τούτου. Ἡ ἠθικὴ μομφή, εἰς ἣν ἐκτίθεται ὁ παραβιάζων τὸ ἀπόρρητον μιᾶς ἐπιστολῆς ἀπέναντι ὄλων τῶν λογικῶν καὶ υμεροφωμένων ἀνθρώπων, δὲν εἶναι, ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται, ἀρκετὴ δι' ἐκείνον ὅστις ἀπέδειξεν ἤδη ἀρκούντως τὴν λεπτότητά του καὶ τὴν ιδιόρρυθμον αὐτοῦ ἠθικὴν διὰ τῆς ἀνθρώπου πράξεως, εἰς ἣν προέβη. Πᾶσα ἀθέτησις ὑποχρέωσης συνεπάγεται νομικὰς συνέπειας. Ἰδωμεν λοιπὸν ποῖαι τινες δύναται νὰ ὦσιν αἱ συνέπειαι τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν.

Πρὸς τοῦτο πρέπει πρῶτον νὰ διακρίνωμεν ἐὰν ἡ παραβίασις αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τινος ὑπαλλήλου τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομείων, ἢ ὑπὸ προσώπου ξένου ὄλων πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην.

Ὅσον διὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, ὑπάρχουσι πανταχοῦ ποινικὰ διατάξεις κατὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οἵτινες καταχωρῶνται τῆς θέσεως αὐτῶν. Ἐκτὸς τῆς ποινῆς ταύτης, ὁ τὸ ἀπόρρητον μιᾶς ἐπιστολῆς παραβιάσας ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος δύναται νὰ καταδικασθῆ δικαστικῶς εἰς ἀποζημιώσεις, ἐὰν ἡ ποῖσις αὐτοῦ προῦξεν ἢ βλάβην τινὰ εἰς τὸν ἀποστολέα ἢ εἰς τὸν παραλήπτην.

Ἐλθωμεν τώρα εἰς τὴν περίπτωσιν, τὴν πλέον συνήθη, καθ' ἣν τὸ ἀπόρρητον μιᾶς ἐπιστολῆς παραβιάζεται ὑπὸ προσώπου ὄλων ξένου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ταχυδρομείων. Ποῖαι τινες δύναται νὰ ὦσιν δι' αὐτὸ αἱ συνέπειαι τῆς παραβιάσεως ταύτης;

Ἐδῶ μία ἄλλη διάκρισις ἀποβαίνει ἀναγκαῖα.

Ἀπηριθμήσαμεν ἤδη μερικὰ Κράτη, ἐν οἷς ὁ νομοθέτης ῥητῶς προβλέπει καὶ τιμωρεῖ τὴν παραβίασιν τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν. Ἡ τιμωρία αὕτη συνίσταται εἴτε εἰς φυλάκισιν εἴτε εἰς πληρωμὴν πρόστιμου, ἐκτὸς τῆς ἀποζημιώσεως εἰς ἣν δύναται νὰ καταδικασθῆ τις, ὅταν ἐκ τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου προέκυψε ζημίαι τις διὰ τὸν γράψαντα τὴν ἐπιστολήν. Ἡ παραβίασις τοῦ ἀπορρήτου τιμωρεῖται αὕτη καθ' ἑαυτὴν.

Πρέπει ὅμως νὰ ὑμολογήσωμεν, ὅτι δυστυχῶς εἰς τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν ὁ νομοθέτης δὲν προβλέπει ῥητῶς τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, οὔτε τιμωρεῖ ἀπ' εὐθείας τοὺς παραβιάζοντας αὐτό. Εἰς τὰ Κράτη ταῦτα ἡ παραβίασις τοῦ ἀπορρήτου μιᾶς ἐπιστολῆς δὲν δύναται βεβαίως νὰ τιμωρηθῆ αὕτη καθ' ἑαυτὴν, ὡς πλημμέλημα ἰδιαίτερον, ἀφοῦ ὁ ποινικὸς νόμος σιωπᾷ. Ἡ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς δημοσίας γνώμης μομφὴ εἶναι τότε ἡ μόνη ἔμμετος συνέπεια τῆς παραβιάσεως ταύτης καὶ τὸ μόνον κύρος τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν δύναται νὰ προξενήσῃ ζημίαν εἴτε εἰς τὸν γράψαντα εἴτε εἰς τὸν παραλήπτην ἐπιστολῆς. Εἰς ὅλας δὲ τὰς νομοθεσίας ὑπάρχει ἡ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἀρχὴ ὅτι: Πᾶσα ζημίαι ὑποχρεοῦ τὸν προκαλέσαντα αὐτὴν νὰ τὴν ἐπανορθώσῃ πληρώνων ἀποζημίαν. (Ἴδε π. γ. ἔθρ. 1382 τοῦ Γαλ. Ἀστ. Κώδ.). Ὁ παραβιάζων λοιπὸν τὸ ἀπόρρητον μιᾶς ἐπιστολῆς δύναται νὰ καταδικασθῆ εἰς ἀποζημιώσεις ὅταν προκύψῃ ζημίαι τις ἀπὸ τὴν πράξιν του, ζημίαι εἴτε ὕλικῆς εἴτε ἠθικῆς, καὶ εἴτε διὰ τὸν γράψαντα εἴτε διὰ τὸν παραλήπτην. Παρατηρεῖτε ὅμως εὐκόλως ὅτι, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀτελῶν βεβαίως τούτων νομοθεσιῶν, δὲν τιμωρεῖται ἡ παραβίασις τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν αὕτη καθ' ἑαυτὴν ὡς παράνομος πράξις, ἀλλὰ συνεπεία τῆς βλάβης καὶ τῆς ζημίας, ἣν προεκάλεσεν. Ἐπομένως, καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦτο εἶναι ἥμισυτα εὐχάριστον, ἐλλείψει τοιαύτης ζημίας ἡ πράξις μὲνει ἀτιμώρητος, τοῦλάχιστον ὑπὸ νομικῶν ὁρίων.

Τοιαῦται ἐν συντόμῳ αἱ διαφοροὶ συνέπειαι, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἔχῃ ἡ παραβίασις τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν. Τοιοῦτον τὸ κύρος τῆς πάντας ἐπιβαρυνούσης ὑποχρέωσης τοῦ σεβασθῆναι τὸ ἀπόρρητον τοῦτο.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΚΕΠΕΤΖΗΣ δ. ν.